

SECTIO II.

CAP. I.

De Ordinando studio Philosophiæ Theoreticæ.

§. 1.

Cum Philosophia in *Theoreticam*, seu *contemplativam*, & *Practicam*, seu *Activam*, vulgo dividatur; prius de *Theoretica*, quam de *Practica* dirigenda dispiciemus. Utriusque vero instrumentum est *Dialectica* sive *Logica*. Itaque prius de eadem quædam prænotanda veniunt.

§. 2.

Commune scilicet Philosophiæ instrumentum est *Logica*, ὄργανον inde & ἡγεμονία καὶ ἀρχή appellata; à qua proinde in Philosophia initium fieri, ratio imperat. Per hanc enim cogitationes hominis diriguntur ad res distinctius cognoscendas & declarandas. Quare & *ars cogitandi* à multis non inepte vocatur.

§. 3.

§. 3.

Occurrunt in illa passim multa nullius, aut modicæ frugis. Idcirco opus est fideli & prudenti præceptore, qui illa inania ab utilibus discernere doceat. Doctrina de *Predicabilibus* & *Predicamentis* primum delibanda, quia vocabula, quæ in illis explicantur, crebro in scientiis aliis leguntur. Deinde non perfunctorie doctrina de *Interpretatione* & *Enunciatione* excolenda est. Nam hac ignorata, nec aliorum quis, nec suam mentem perspicue & dextre explicabit. Quæ de *Æquipollentia* & propositionibus modalibus intricate satis traduntur, rectius forte ex Grammatica & genio cujusq; lingvæ discuntur. Tandem vero doctrina de *Syllogismo* & ejus speciebus cognoscenda; quippe sine qua, nec res demonstrare, nec de rebus aptè differere quis potest, cum in scholis forte disputandum est. Alias in dialogis, qui veteribus sapientibus usitati erant, syllogismis carere licet.

§. 4.

S. 4.

Sicut vero demonstrandi modum *Analytica* docet, ita ad differendum *Topica* ejusq; regulæ imprimis inserviunt. Quæ de *inventione medii termini & reductione* secundæ & tertiæ figuræ *Syllogismorum* ad primam operose traduntur, usum certe nullum habent. De diversis Logicorum methodis nolo hic inquirere. Merentur tamen hic ab iis, qui ingenio valent, expendi, quæ sapientissimus *Bac. Verulamius lib. V. de Augment. scient. c. 1.* de partibus quibusdam Logicis, quas ille *artes* vocat, ingeniose differit. Adde excellentissimi *Polyhistoris Morhof I, fautoris & amici nostri æstumatissimi, Polyhist. P. II. c. 4.*

S. 5.

Bene de studiosa juventute merentur, qui omisso illo ad nauseam in omnibus fere libellis Logicis repetito exemplo, de *homine, quo sit animal rationale*, partim ex sacris literis, partim

ex

ex Politica aut Juridica doctrina, nova exempla adducunt, quibus regulas logicas statim illustrent earumque usum simul ostendant. Modum quodammodo prævit *Neldelius* in *Prælo suo Logico*. Cui addi meretur *Cornelii Martini* libellus de *Analyssi Materiae & Formæ Syllogismi* Helmstadii publicatus.

§. 6.

Cæterum quod compendia Logica attinet, varia extant, ut *Melanchthonis Dialectica*, *Crelli Logica* cum notis *Arnisei*, *Cornelii Martini commentarius Log. contra Ramistas*, *Horneji*, *Du Trieu*, *Bechmanni*, *Scharfi* & aliorum libelli logici. Vastos Commentarios, ut *Toleti*, *Zabarella*, *Javelli*, *Conimbricensium* & similium, illi evolvant, qui artem Logicam forte profiteri student. Studioso juveni satis est, unum sibi reddidisse in scholis familiarem. Diu enim huic studio incumbere inanis labor est, nisi ad usum simul transferatur, quod lauda-

laudatus jam *Morhofius P. II. c. XI. Polyb.* svadet. Alia quippe logica est tyronum, quæ in notionibus, quas vocant, secundis occupatur; alia est virorum de rebus philosophantium. Hæc vere est *ars cogitandi.*

CAP. II.

De Studio Metaphysico.

§. I.

ETsi *Plutarchus* in *Alexandro* de Metaphysicis *Aristotelis* non admodum præclare sentit. *Ἀληθῶς*, inquit, *ἡ μετὰ τὰ Φυσικὰ πραγματεία, πρὸς διδασκαλίαν καὶ μάθησιν ἔδὲν ἔχει χρῆσιμον*, h. e. *Revera commentarius ille Metaphysicus ad docendum vel discendum nihil habet compendii*; non tamen ideo ejus studium plane contemnendum venit. Nam posteaquam termini Metaphysici à *Johanne Damasceno* inter Græcos, & *Petro Lombardo* primum, postea vero Scholasticis Theologis, Theologiæ admixti fuere, nullus hodie